

รู้จักตัวเอง

คุณคงเคยได้ยินคำกล่าวที่ว่า "รู้เขา รู้เรา รบร้อยครั้ง ชนะร้อยครั้ง" คำกล่าวนี้มาจากตำราพิชัยสงครามของซุนวูที่มีมาแต่โบราณและยังคงใช้ได้จริงจนถึงปัจจุบันนี้ ซึ่งคำกล่าวนี้ไม่ได้ใช้เฉพาะเรื่องสงครามเท่านั้น แต่แทบทุกเรื่องในชีวิตของคนเรา รวมทั้งการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ฯ ก็สามารถนำมาใช้ได้ด้วย โดยก่อนที่จะรู้เขาหรือรู้ใครได้ สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือต้อง "รู้เรา" เสียก่อน และเมื่อ "รู้เรา" จนชัดเจนแล้ว การที่จะ "รู้เขา" ก็ง่ายขึ้น

อย่างแรก คุณจะต้องถามตัวเองก่อนว่าคุณต้องการลงทุนในหลักทรัพย์เพื่อผลตอบแทนแบบไหน เมื่อไร เท่าไร ซึ่งเท่ากับเป็นการวางเป้าหมายที่ชัดเจนของคุณไว้ โดยคำนึงถึงรายได้ รายจ่าย และเงินออมของคุณเป็นสำคัญ สิ่งนี้แหละที่จะทำให้คุณไม่เป็นพวก "แมลงเม่าบินเข้ากองไฟ" อย่างที่เขามักเปรียบเปรยถึงผู้ลงทุนที่ลงทุนตามสถานการณ์ เดินไปตามข่าวลือโดยไม่คำนึงถึงศักยภาพความพร้อมและความต้องการของตนเอง แต่หากคุณมีเป้าหมายที่ชัดเจน รู้ว่าตนเองมีความพร้อมที่จะลงทุนได้เท่าไร และต้องการผลตอบแทนมากน้อยเพียงใด เมื่อใด คุณจะมีหลักการพื้นฐานที่แจ่มชัด

อย่างที่สอง คุณต้องรู้จักประเมินตัวเองว่าจะมีเวลาให้กับการลงทุนในหลักทรัพย์มากน้อยเพียงใด หากมีเวลามากคุณอาจติดตามการขึ้นลงของราคาและการเปลี่ยนแปลงอื่นๆ ได้อย่างเต็มที่ ตัดสินใจซื้อขายได้บ่อยครั้ง แต่ถ้าคุณมีเวลาน้อย คุณคงต้องมุ่งไปที่การลงทุนที่มีการเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก และมุ่งผลตอบแทนในระยะยาวมากกว่าระยะสั้น

อย่างที่สาม คุณต้องตอบตัวเองให้ได้ว่าพร้อมที่จะเสี่ยงได้อย่างไร "สบายใจ" มากน้อยแค่ไหน ซึ่งการที่จะตอบคำถามข้อนี้ได้คุณต้องเริ่มสำรวจความพร้อมของคุณก่อน จากนั้นประเมินตัวเองว่าพร้อมที่จะเสี่ยงในปริมาณเงินมากน้อยเพียงใดภายในระยะเวลาเท่าใด นอกจากนั้นอายุ ฐานะทางการเงิน และครอบครัวก็มีส่วนเกี่ยวข้องด้วย เพราะถ้าคุณอายุยังน้อย ความรับผิดชอบไม่มาก คุณอาจจะเสี่ยงได้มาก โดยอาศัยการลงทุนที่มีการซื้อขายอย่างรวดเร็วในระยะเวลานั้นๆ แต่หากคุณอยู่ในวัยกลางคน และต้องการลงทุนเพื่อการเกษียณอายุ คุณอาจต้องเลือกแผนการลงทุนที่มีความเสี่ยงน้อย แต่ได้รับผลตอบแทนค่อนข้างแน่นอนและต่อเนื่อง

สิ่งที่สำคัญไม่น้อยไปกว่าการรู้จักตัวเองก็คือ คุณจะต้องบอกเป้าหมาย ความคาดหวัง และข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องของคุณให้โบรกเกอร์หรือเจ้าหน้าที่ของโบรกเกอร์ที่คุณเป็นลูกค้าทราบด้วย เพื่อที่เขาจะได้

ให้คำแนะนำและการบริการที่เหมาะสม ซึ่งจะทำให้คุณได้รับประโยชน์และผลตอบแทนในแบบที่คุณต้องการมากที่สุด

สำรวจความพร้อมก่อนลงทุน

ก่อนตัดสินใจลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ฯ ผู้ลงทุนที่ดีต้องมีการวางแผนและจัดการกับภาระทางการเงินด้านอื่นๆ ที่มีอยู่ในชีวิตให้เรียบร้อยเสียก่อน โดยเงินที่นำมาลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ฯ นั้น ควรเป็น "เงินส่วนที่เหลือ" หลังจากที่คุณได้เตรียมการขึ้นพื้นฐานสำหรับชีวิตไว้เรียบร้อยแล้ว ซึ่งรายจ่ายสำคัญที่คุณควรจัดเตรียมไว้ก่อนเข้ามาลงทุนในหลักทรัพย์ ได้แก่

1. **เงินสำรองเผื่อฉุกเฉิน** เป็นรายจ่ายส่วนแรกที่คุณควรที่จะกันออกจากรายได้ เพื่อใช้ลดความเสี่ยงในกรณีฉุกเฉิน ซึ่งโดยทั่วไปแล้วคุณควรมีเงินส่วนนี้ประมาณ 3-6 เท่าของรายจ่ายในปัจจุบันของตนเอง และควรเก็บไว้ในรูปของสินทรัพย์ที่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ง่าย เช่น บัญชีเงินฝากออมทรัพย์ ทองคำ เป็นต้น
2. **ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค** เป็นรายจ่ายส่วนใหญ่ในการดำเนินชีวิตของคุณและครอบครัว โดยจะประกอบไปด้วยส่วนที่เป็นทั้งค่าอาหาร ค่าเดินทาง ค่าเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ค่าพักผ่อนหย่อนใจ เป็นต้น ซึ่งค่าใช้จ่ายในหมวดนี้จะเป็นค่าใช้จ่ายที่หมดไป โดยไม่ได้แปรเปลี่ยนเป็นสินทรัพย์ประเภทอื่น
3. **ภาระหนี้สิน** ในกรณีที่มีการกู้ยืมเงิน หน้าที่ตามกฎหมายของคุณก็คือ การจ่ายคืนเงินต้นและดอกเบี้ยตามสัญญาหรือข้อตกลง เพราะหาก你不ชำระตามที่กำหนดไว้ในสัญญา เจ้าหนี้มีสิทธิยึดทรัพย์สินในครอบครอง หรืออาจถูกฟ้องล้มละลายได้ ซึ่งหนี้สินมีทั้งหนี้สินระยะสั้น เช่น หนี้ที่เกิดจากการอุปโภคบริโภคผ่านบัตรเครดิต ระบบผ่อนชำระต่างๆ ฯลฯ และหนี้สินระยะยาว เช่น หนี้จากการซื้อบ้านหรืออสังหาริมทรัพย์ หนี้จากการผ่อนรถยนต์ ฯลฯ ซึ่งหนี้สินระยะยาวส่วนใหญ่จะแปรเปลี่ยนเป็นสินทรัพย์ของคุณในอนาคต
4. **ค่าเบี้ยประกันภัย** ชีวิตมีความไม่แน่นอน ทรัพย์สิน และสิ่งที่คุณครอบครองหรือมีไว้ใช้ก็เช่นกัน ดังนั้น ก่อนนำเงินมาลงทุนในหลักทรัพย์ คุณควรทำประกันชีวิต ประกันอุบัติเหตุ ประกันสุขภาพ ประกันรถยนต์ หรืออื่นๆ ทั้งแก่ตัวคุณเองและสมาชิกในครอบครัวให้เรียบร้อยเสียก่อน เพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคงให้กับชีวิตและทรัพย์สินของคุณและคนที่คุณรัก นอกจากนี้ การประกันภัยยังช่วยในการออมเงินระยะยาวได้อีกด้วย โดยในปัจจุบันมีกรมธรรม์

ประกันชีวิตหลายๆ ประเภทที่มีลักษณะเป็นการผสมผสานระหว่างการประกันภัยกับการออมเงินในระยะยาว

5. **เงินสำหรับแผนการในอนาคต** เป็นเงินออมอีกส่วนหนึ่งที่คุณควรมีไว้สำหรับแผนการในอนาคตของคุณเอง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความคิด ความหวัง สถานการณ์ และความจำเป็นของคุณ แผนการในอนาคตอาจหมายถึง การศึกษาของคุณเอง การศึกษาของบุตร การมีบ้านหลังใหม่ ในอีก 3 ปีข้างหน้า การต่อเติมบ้าน การมีเครื่องอำนวยความสะดวกบางอย่างเพิ่มขึ้น ฯลฯ หาก你有แผนการที่ชัดเจนเหล่านี้อยู่ในใจก็ควรจะวางแผนเก็บเงินเพื่อแผนการนั้นๆ ให้เรียบร้อยเสียก่อน ไม่ควรคิดว่าจะใช้เงินที่ได้จากการลงทุนในหลักทรัพย์มาใช้เพื่อแผนการในอนาคตเหล่านั้น

หลังจากที่คุณได้เตรียมความพร้อมในเรื่องพื้นฐานของชีวิตเรียบร้อยแล้ว คุณก็จะสามารถก้าวเข้ามาลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ ได้อย่างสบายใจ มั่นใจ ปลอดภัย แจ่มใส สุขุมรอบคอบมากขึ้น เพราะไม่ต้องเครียดหรือเป็นกังวลกับเรื่องอื่นๆ ในชีวิต

ผลตอบแทน

เมื่อตัดสินใจที่จะลงทุนแล้วนั้น คุณควรจะเข้าใจถึงปัจจัย 2 ประการที่สำคัญ นั่นคือ ความเสี่ยงและผลตอบแทน เพราะไม่ว่าคุณจะเป็นนักลงทุนประเภทใด ต่างก็มุ่งหวังในสิ่งเดียวกัน นั่นคือ

“ผลตอบแทนจากการลงทุน” ในอัตราที่น่าพอใจและคุ้มค่ากับการลงทุน เพื่อจะได้นำเงินลงทุนและดอกผลที่เกิดขึ้นไปใช้ในการอุปโภคบริโภคตามเป้าหมายในอนาคต ซึ่งผลตอบแทนจากการลงทุนที่ผู้ลงทุนจะได้รับนั้น สามารถจำแนกออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. **เงินสด** เป็นผลตอบแทนที่ผู้ลงทุนที่ได้รับจากหลักทรัพย์ที่ถือครอง เช่น เงินปันผลที่ได้รับจากหุ้นสามัญหรือหุ้นบุริมสิทธิ คุปองที่พันธบัตรหรือหุ้นกู้จ่ายให้ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ผลตอบแทนในรูปของเงินสดนี้ จะต้องนำไปเสียภาษีเงินได้ด้วย
2. **รายได้จากการนำเงินสดที่ได้รับไปลงทุนต่อ** เมื่อผู้ลงทุนได้รับผลตอบแทนในรูปของเงินสดแล้ว ควรนำเงินไปลงทุนต่อเพื่อให้เกิดผลตอบแทนเพิ่มเติม โดยอาจนำไปลงทุนในหลักทรัพย์เดิมหรือหลักทรัพย์อื่นๆ แต่ไม่ควรเก็บไว้เป็นเงินสด เพราะเงินสดไม่สามารถสร้างผลตอบแทนส่วนเพิ่มได้

3. **กำไรจากการเปลี่ยนแปลงของราคาหลักทรัพย์หรือกำไรจากส่วนต่างของราคา** เป็นผลตอบแทนที่ได้รับจากการที่ผู้ลงทุนสามารถขายหลักทรัพย์ไปได้ในราคาที่สูงกว่าราคาที่ซื้อเข้ามาเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาการลงทุน โดยผู้ลงทุนไม่ต้องเสียภาษีจากกำไรส่วนต่างของราคา ถ้าหลักทรัพย์นั้นเป็นหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ อย่างไรก็ตาม ผลตอบแทนประเภทนี้จะไม่นั่นนอนและไม่สามารถคาดการณ์ได้ ขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ของตลาดในขณะนั้น รวมถึงเทคนิคในการลงทุนของผู้ลงทุนด้วย
4. **สิทธิในการซื้อหลักทรัพย์ในราคาที่กำหนดไว้ก่อนเป็นการล่วงหน้า** เกิดขึ้นในกรณีที่บริษัทจดทะเบียนมีการออกหุ้นสามัญเพิ่มทุน ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว ผู้ถือหุ้นเดิมจะได้รับการจัดสรรหุ้นก่อนผู้ถือหุ้นรายใหม่ โดยจะกำหนดเป็นสิทธิในการซื้อหุ้นเพิ่มทุนในราคาที่ต่ำกว่าราคาตลาด ส่วนการที่ผู้ถือหุ้นเดิมจะใช้สิทธิหรือไม่นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ที่ได้รับ ทั้งในแง่ของผลต่างระหว่างราคาใช้สิทธิกับราคาตลาดในขณะนั้น และความต้องการรักษาสัดส่วนการถือครองหุ้นในบริษัท

หลังจากที่คุณทราบถึงผลตอบแทนประเภทต่างๆ จากการลงทุนแล้ว คุณควรจะประเมินผลตอบแทนที่คาดหวังจากการลงทุนในหลักทรัพย์หรือสินทรัพย์ใดๆ โดยการพิจารณาจากผลตอบแทนในอดีตที่ผ่านมาว่าตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีแนวโน้มไปในทางใด เช่น เพิ่มขึ้นหรือลดลง ซึ่งผลตอบแทนในอดีตจะเป็นเพียงข้อมูลที่ชี้ให้เห็นถึงผลตอบแทนที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตเท่านั้น ไม่ได้เป็นเครื่องมือหรือสิ่งที่รับประกันผลตอบแทนในอนาคตของคุณ ดังนั้น ผู้ลงทุน จึง ต้องศึกษาหาข้อมูลและใช้ผลงานวิจัยการลงทุนต่างๆ เป็นเครื่องมือประกอบการตัดสินใจที่จะเลือกลงทุนในหลักทรัพย์หรือสินทรัพย์ตัวนั้นๆ ตลอดจนกำหนดกลยุทธ์การลงทุนต่างๆ ให้ชัดเจน ซึ่งผลตอบแทนที่เราได้คาดหวังไว้จากการลงทุนในหลักทรัพย์ใดหลักทรัพย์หนึ่ง อาจจะเหมือนกันหรือแตกต่างกันก็ได้ จะมากหรือน้อยก็แล้วแต่รายละเอียดต่างๆ ที่ใช้ประกอบการวิเคราะห์และความสามารถของผู้บริหารในการทำกำไรในอนาคตของบริษัทนั้นๆ

อย่างไรก็ดี ผู้ลงทุนอาจจะต้องเผชิญกับความเสี่ยงบางประการที่ทำให้ไม่ได้รับผลตอบแทนตามที่คาดหวังไว้ ดังนั้น คุณควรจะเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างระดับความเสี่ยงที่สามารถรับได้ และผลตอบแทนที่จะได้รับจากการลงทุน เพื่อจะได้เลือกหลักทรัพย์หรือสินทรัพย์ใดๆ ที่เหมาะสมกับตนเอง

ความเสี่ยงและการยอมรับความเสี่ยง

ประเภทของความเสีย

ความเสี่ยงจากการลงทุนเป็นตัวแปรสำคัญซึ่งผู้ลงทุนจะต้องพิจารณาควบคู่ไปกับผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับจากการลงทุนเสมอ โดยเมื่อกล่าวถึง “ความเสี่ยง” คนส่วนใหญ่มักจะนึกถึงการขาดทุนหรือผลในทางลบเท่านั้น แต่หากพิจารณาจากทฤษฎีการลงทุนแล้ว “ความเสี่ยง” คือ การที่ผลตอบแทนจริงที่ได้รับจากการลงทุน **เบี่ยงเบน** หรือ **แตกต่าง** ไปจากผลตอบแทนที่ผู้ลงทุนคาดหวังไว้ ซึ่งไม่ว่าจะเป็นไปในทางบวกหรือลบก็ถือว่าเป็นความเสี่ยงด้วยกันทั้งนั้น

ความเสี่ยงในการลงทุนแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่

1. **ความเสี่ยงจากปัจจัยมหภาค** เป็นความเสี่ยงที่เกิดจากปัจจัยที่บริษัทไม่อาจควบคุมหรือคาดการณ์ล่วงหน้าได้ และส่งผลกระทบต่อทุกๆ หลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ฯ ซึ่งไม่สามารถทำให้ลดลงหรือทำให้หมดไปด้วยการกระจายการลงทุน ความเสี่ยงประเภทนี้ประกอบด้วย
 - o **ความเสี่ยงจากอำนาจซื้อลดลงหรือความเสี่ยงจากภาวะเงินเฟ้อ (Purchasing Power Risk)** เป็นความเสี่ยงที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในระดับราคาสินค้าโดยทั่วไปซึ่งจะทำให้อัตราผลตอบแทนที่แท้จริงลดลง
 - o **ความเสี่ยงที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง หรือนโยบายเกี่ยวกับเศรษฐกิจและการเงิน (Political Risk)** หมายถึง ความเสี่ยงที่มักเกิดขึ้นเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองหรือการเปลี่ยนแปลงในนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับเศรษฐกิจและการเงิน นักลงทุนจึงมักจะรับการลงทุนเพื่อรอดูท่าทีของรัฐบาลใหม่เสมอ
 - o **ความเสี่ยงที่เกิดจากความผันแปรของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (Currency Risk)** มักเกิดขึ้นกับกรณีของการลงทุนข้ามประเทศและเมื่อผู้ลงทุนนำเงินลงทุนกลับไปยังต้นทาง หรือโยกย้ายไปยังแหล่งลงทุนอื่น
 - o **ความเสี่ยงที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในระดับอัตราดอกเบี้ย (Interest Rate Risk)** ความเสี่ยงประเภทนี้จะมีผลทำให้ราคาหลักทรัพย์เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางตรงกัน

ข้าม เช่น เมื่ออัตราดอกเบี้ยเพิ่มขึ้น ราคาหลักทรัพย์จะลดลง ซึ่งการที่ดอกเบี้ยขึ้น-ลง มีผลกระทบต่อเงินที่จะนำไปลงทุน

- o **ความเสี่ยงจากภาวะตลาด (Market Risk)** เมื่อราคาหรือผลตอบแทนของตราสารทางการเงินที่มีอยู่ในตลาดมีการปรับตัว ผันผวน อันเป็นผลมาจากปัจจัยต่างๆ มากมายที่มากระทบ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของภาวะเศรษฐกิจในระดับมหภาค ความผันผวนของค่าเงิน อัตราดอกเบี้ย กระแสทางการเมือง หรือเหตุการณ์ต่างๆ เช่น สงคราม ภัยพิบัติทางธรรมชาติ เป็นต้น เหล่านี้เป็นลักษณะความเสี่ยงที่ก่อให้เกิดความไม่แน่นอนของผลตอบแทนจากการลงทุน แต่การลงทุนที่กระจายอยู่ในหลักทรัพย์หลายๆ ตัวสามารถช่วยบรรเทาไม่ให้ความเปลี่ยนแปลงของปัจจัยเหล่านี้ มีผลอย่างรุนแรงต่อการลงทุนของคุณ เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงของปัจจัยอย่างหนึ่งอาจสร้างผลกระทบต่อตราสารทางการเงินแต่ละประเภทได้แตกต่างกันออกไป

2. **ความเสี่ยงจากปัจจัยจุลภาค** เป็นความเสี่ยงที่เกิดจากปัจจัยภายในบริษัท ซึ่งเป็นความเสี่ยงเฉพาะตัวของแต่ละบริษัท (Firm-specific Risk) ที่คุณลงทุนไว้ ซึ่งบริษัทที่มีระบบการจัดการภายในที่ดี จะทำให้บริษัทมีโอกาสประสบความสำเร็จมากและมีความเสี่ยงต่ำ โดยความเสี่ยงประเภทนี้สามารถลดลงได้ด้วยการกระจายการลงทุน (Diversification) ที่เหมาะสม ความเสี่ยงประเภทนี้ประกอบด้วย

- o **ความเสี่ยงทางธุรกิจหรือความเสี่ยงในการดำเนินงานของบริษัท (Business risk)** หมายถึง ความเสี่ยงที่เกิดจากความผันแปรของรายได้ของบริษัท อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ โดยจะพิจารณาจากความสามารถในการบริหารงานหรือการดำเนินงานของแต่ละบริษัท (Operating Leverage) ว่าจะมีอัตรากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงนั้นๆ ได้อย่างไร เช่น การบริหารต้นทุน เป็นต้น
- o **ความเสี่ยงทางการเงิน (Financial risk)** หมายถึง ความเสี่ยงที่เกิดจากความผันแปรของรายได้ของบริษัทอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางการเงินของบริษัท (Financial Leverage) เช่น การระดมทุนจากแหล่งเงินทุนแตกต่างกัน เป็นต้น

ความเสี่ยงทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้นนี้เป็นเพียงความเสี่ยงโดยรวมที่อาจเกิดขึ้นจากการลงทุนในหลักทรัพย์ต่างๆ ประเภท แต่อย่างไรก็ตาม อาจมีความเสี่ยงบางประเภทที่เป็นความเสี่ยงเฉพาะของหลักทรัพย์นั้นๆ ซึ่งผู้ลงทุนต้องศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมต่อไป

การยอมรับความเสี่ยง

ดังที่กล่าวมาแล้วว่า การลงทุนในหลักทรัพย์เป็นรูปแบบหนึ่งของการลงทุนที่ให้ผลตอบแทนสูง แต่ก็มีความเสี่ยงรวมอยู่ด้วย โดยระดับความเสี่ยงนั้นมีความสัมพันธ์ใน **ทิศทางเดียวกัน** กับระดับผลตอบแทนที่คาดหวัง กล่าวคือ หากระดับความเสี่ยงที่ผู้ลงทุนสามารถยอมรับได้นั้นสูง ระดับอัตราผลตอบแทนที่ผู้ลงทุนคาดหวังก็ย่อมสูงตามไปด้วย หรือที่เราคุ้นเคยกันดีว่า **"High Risk, High (Expected) Return"** นั่นเอง ซึ่งคุณเท่านั้นที่จะเป็นผู้บอกได้ว่าผลตอบแทนขนาดไหนที่เรียกว่าสูง และความเสี่ยงที่คุณสามารถยอมรับได้อยู่ที่ระดับไหน เมื่อพูดถึงจุดนี้ เราคงต้องย้อนกลับไปเน้นที่จุดเริ่มต้นของการตัดสินใจลงทุน นั่นคือ เป้าหมายของการลงทุนว่าคุณต้องการผลตอบแทนมากน้อยเพียงใด และรับความเสี่ยงได้มากน้อยแค่ไหน เพราะหากขาดเป้าหมายแล้วคุณจะไม่มีความรู้ได้เลยว่า การลงทุนของคุณประสบความสำเร็จหรือไม่

การประเมินความเสี่ยงเป็นเรื่องสลับซับซ้อน เนื่องจากมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องมากมายแตกต่างกันไปตามการลงทุนแต่ละประเภทหรือหลักทรัพย์แต่ละแบบ ผู้ลงทุนต้องทำความเข้าใจและวิเคราะห์หลายแง่หลายชั้น เราขอยกตัวอย่างเรื่องความเสี่ยงและความไม่แน่นอนเรื่อง ผลตอบแทนมาให้คุณลองคิด ดังนี้

- ไม่แน่ว่าการลงทุนที่ดูเหมือนมั่นคงปลอดภัย จะต้องจบลงด้วยผลตอบแทนตามที่คาดหวังไว้เสมอไป ตัวอย่างเช่น คุณอาจเลือกลงทุนในพันธบัตรหรือหลักทรัพย์ของกิจการที่มีความมั่นคงแต่ให้ผลตอบแทนค่อนข้างน้อย โดยเชื่อว่าในที่สุดเมื่อคิดรวมๆ แล้วจะให้ผลตอบแทนพอสมควร แต่ความเป็นจริงที่เกิดขึ้นขณะนี้ ก็บอกเราว่าเหตุการณ์ในระยะยาวห้าปี สิบปี หรือยี่สิบปีอาจทำให้ผลตอบแทนที่ว่ามันแทบไม่มีความหมายเลยก็ได้ ยิ่งในยุคที่เศรษฐกิจผันแปรได้ง่ายเช่นทุกวันนี้ และหากรวมอัตราเงินเฟ้อเข้าไปคิดคำนวณด้วยแล้วผลตอบแทนที่ได้ก็เกือบ "ถูกกิน" เสียหมดเลยทีเดียว

- การลงทุนที่มีความเสี่ยงสูงในขณะนี้ อาจทำให้ดูเหมือนหมดเงินไปได้ในช่วงข้ามวันข้ามคืน แต่ในระยะยาวการลงทุนนั้นอาจให้ผลตอบแทนเฉลี่ยค่อนข้างสูงก็เป็นได้ เช่น หากคุณลงทุนในหุ้นสามัญของกิจการบางประเภทที่ประสบผลขาดทุนในช่วงหนึ่ง แต่ในระยะเวลาสามสี่ปีหลังจากนั้นกิจการนั้นอาจฟื้นตัวและให้ผลตอบแทนแก่คุณได้มากพอสมควรเลยทีเดียว
- มีหุ้นหรือหลักทรัพย์ประเภทหนึ่งที่เรียกกันว่า "บลูชิป" (Blue Chip) ได้แก่ หุ้นของกิจการที่คาดกันว่าจะเติบโตหรือทำกำไรอย่างสม่ำเสมอ แม้ผลตอบแทนจะไม่มากเท่ากับหุ้นที่มีความเสี่ยงสูงอื่นๆ ประเด็นนี้ก็มีความไม่แน่นอนเช่นกันเพราะมีหุ้นบลูชิปจำนวนไม่น้อยที่มีอัตราการเติบโตสม่ำเสมอในช่วงห้าปี หรือสิบปีแรก แต่ราคากลับตกฮวบฮาบในช่วงต่อมา ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงทางธุรกิจ หรือการเปลี่ยนตัวผู้บริหาร ไปจนถึงการบริหารงานที่ผิดพลาด

ด้วยเหตุนี้ ไม่ว่าคุณจะเลือกลงทุนในหลักทรัพย์อะไร สิ่งสำคัญที่สุด คือ **คุณต้องไม่ประมาท** หรือทึกทักเอาว่าการลงทุนนั้นจะให้ผลตอบแทนแน่นอนตายตัว หรือไม่มีความเสี่ยงแฝงอยู่เลย ทุกครั้งที่คิดจะลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ฯ คุณต้องถามตัวเองทุกครั้งว่า

1. "หากเสี่ยงลงทุนไป เราจะได้หรือเสียมากน้อยแค่ไหน" และ
2. "หากเสี่ยงแล้วพลาด เราจะต้องสูญเสียอะไรบ้าง"

ยิ่งถ้าการลงทุนมีความเสี่ยงมากๆ แล้ว คุณยังต้องตอบคำถามในข้อที่สองให้ชัดเจนยิ่งขึ้น และตั้งใจให้จงดีก่อนตัดสินใจ เช่น ถ้าผลลัพธ์ของการสูญเสียหมายถึงการสูญเสียเงินลงทุนที่มีอยู่ไปกว่าครึ่ง คุณอาจต้องทบทวนยุทธศาสตร์การลงทุนของคุณเสียใหม่

คำถามข้อแรก เป็นการถามเพื่อประเมินอัตราความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับ "ตัวเลข" เงินลงทุนและผลตอบแทนเฉพาะกรณี แต่คำถามที่สองเป็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยและสภาพแวดล้อมอื่นๆ ในชีวิตคุณ ที่อยู่นอกเหนือการลงทุนในกรณีนั้น

นอกเหนือจากการประเมินกำลังเงินและความพร้อมด้านต่างๆ แล้ว ผู้ลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ฯ ยังต้องรู้จักตีความของตัวเองด้วยว่า ตนเป็นคนประเภทไหน ถ้าได้กล้าเสียเพียงใด เริ่มต้นด้วยการย้อนดูประสบการณ์ที่ผ่านมาในชีวิตของคุณเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องงาน และการเงิน บางคนอาจกล้า

ขับเคลื่อนด้วยความเร็วสูงแต่ไม่กล้าตัดสินใจเรื่องการเงินเลยก็ได้ หากที่ผ่านมาคุณกล้าเปลี่ยนงานบ่อยๆ โดยไม่ต้องซังใจว่าจะได้รับผลตอบแทนคุ้มกับที่ออกจากงานเก่าหรือเปล่าคุณก็มีแนวโน้มที่จะยอมรับความเสี่ยงได้สูง แต่ถ้าคุณเป็นคนที่ตัดสินใจเลือกซื้อเสื้อสักตัว ต้องคิดหน้าคิดหลัง สอบถามราคาจากร้านค้าอย่างน้อย 3-4 ร้าน ก็แสดงว่าคุณค่อนข้างจะระมัดระวังในเรื่องเงินทองสูงมากทีเดียว เรื่องแบบนี้นอกจากตัวคุณเองแล้ว คนใกล้ชิดอาจช่วยออกความเห็นด้วยก็ได้ว่าคุณเป็นคนที่ยอมรับความเสี่ยงได้มากน้อยแค่ไหน

การรู้จักตนเองว่าเป็นคนกล้าเสี่ยงมากน้อยแค่ไหนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเลือกและตัดสินใจลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ฯ ข้อพึงระวังสำหรับคนกล้าเสี่ยง ก็คือ คุณต้องตั้งขีดจำกัดของความสูญเสียที่คุณสามารถรับได้อย่างชัดเจน มีวิธีเตือนตัวเองและคิดทบทวนอย่างสม่ำเสมอ ในทางตรงข้าม หากคุณเป็นคนช่างวิตกกังวลจะลงทุนอะไรสักอย่างต้องคิดทบทวนหลายรอบ สงวนท่าทีอยู่เป็นเวลานาน คุณสมบัติข้อนี้ในแง่ดีคือ ทำให้คุณเป็นคนไม่ประมาท แต่ผลเสียก็คือคุณอาจเสียโอกาสหรือไม่เปิดโอกาสให้ตัวเองมีทางเลือกในการลงทุนแบบใหม่ๆ ผู้ที่เสี่ยงเกินกำลัง และผู้ที่ระมัดระวังเกินเหตุ มักจะไม่ได้ตั้งเพดานหรือขีดจำกัดความเสี่ยงหรือการสูญเสียในการลงทุนไว้ทำให้การควบคุมการตัดสินใจและการกำหนดทางเลือกในการลงทุนไม่ดีเท่าที่ควร

ทั้งนี้และทั้งนั้น คุณเป็นคนเดียวที่จะรับผิดชอบต่อการตัดสินใจและเป็นผู้รับผลลัพธ์แห่งการตัดสินใจนั้น นอกจากนี้ชีวิตคุณยังมีอีกหลายด้านที่ต้องคำนึงถึง อย่าให้การลงทุนมาเป็นต้นเหตุทำให้คุณต้องเป็นโรคกระเพาะหรือเป็นโรคนอนไม่หลับเป็นอันขาด

ข้อแนะนำเพิ่มเติมในการลงทุน

ไม่มีสูตรสำเร็จสำหรับการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ฯ เพราะถ้ามีจริง ผู้ที่ค้นพบหรือรู้จริงก็คงไม่ยากบอกใครเพราะการบอกให้คนอื่นรู้จะทำให้คนเหล่านั้นเปลี่ยนพฤติกรรมมาลงทุนในแบบที่เขาเป็นอยู่ ซึ่งจะทำให้สูตรสำเร็จนั้นไม่มีความหมายไปโดยปริยาย คำกล่าวที่ว่า "ผู้รู้ไม่พูด ผู้พูดไม่รู้" จึงใช้ได้ดีสำหรับการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ฯ นอกจากนี้สิ่งที่เกิดขึ้นในตลาดหลักทรัพย์ฯ เป็นผลจากการตัดสินใจและการกระทำของผู้ลงทุนแต่ละคนที่เข้ามาลงทุน ซึ่งมีเป้าหมาย ความคาดหวัง วิธีการลงทุนทัศนคติต่อความเสี่ยง และจิตวิทยาเฉพาะตัวที่ไม่เหมือนกัน วิธีการและแผนการลงทุนในตลาด

หลักทรัพย์ ที่เหมาะกับผู้ลงทุนรายหนึ่งอาจไม่เหมาะกับผู้ลงทุนรายอื่นๆ ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ทั้งนี้ยังไม่รวมถึงข้อเท็จจริงที่ว่าสถานการณ์แวดล้อมทางเศรษฐกิจในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกวินาที

อย่างไรก็ตาม ในตอนนี้เราอยากให้คุณแนะนำเบื้องต้นบางประการให้คุณทราบเพื่อประกอบการพิจารณาลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ฯ คำแนะนำเหล่านี้รวบรวมจากประสบการณ์ของผู้ลงทุนชั้นนำหลายคน อาจไม่ได้บอกว่าคุณควรจะซื้อหรือขายหลักทรัพย์อะไร เมื่อไร อย่างไร แต่อาจบอกคุณได้ว่าพฤติกรรมการลงทุนที่มีแนวโน้มนำคุณไปสู่ความสำเร็จมีอะไรบ้างและอะไรคือพฤติกรรมการลงทุนที่คุณพึงหลีกเลี่ยง

ผู้ลงทุนที่ประสบความสำเร็จมักจะ

1. ตั้งเป้าหมาย กำหนดระยะเวลา แนวทางการลงทุนและวาง แผนโครงสร้างการลงทุนไว้อย่างชัดเจน
2. เชื่อมั่นในตัวเอง ไม่ใช่เพราะอัตราผลตอบแทน แต่เพราะมีคุณสมบัติตามข้อ 1 อย่างครบถ้วนและยึดถือเป็นแนวทางในการลงทุนอย่างสม่ำเสมอ
3. มีความอดทนพอที่จะค้นพบด้วยตัวเองว่าแนวทางการลงทุนที่ตนวางไว้ ถูกหรือผิดอย่างไร
4. ยอมรับความถูกต้องและความผิดพลาดในการตัดสินใจของตนอย่างตรงไปตรงมา โดยไม่โยนความผิดให้ใคร
5. กระตือรือร้นที่จะเรียนรู้และทำความเข้าใจสิ่งใหม่ และพร้อมที่จะปรับทิศทางการลงทุนหลังจากได้ไตร่ตรองอย่างรอบคอบแล้ว
6. มีเวลาให้การลงทุนของตนเพียงพอ เหมาะสมกับลักษณะและวิธีการลงทุนที่ตัวเองเลือกใช้
7. มี "แผนสอง" ไว้รองรับอยู่เสมอ หากสถานการณ์ไม่เป็นไปตามที่คาดหวังไว้ จะมีแผนที่ชัดเจนว่าควรปรับเปลี่ยนพอร์ตการลงทุนของตนอย่างไร
8. รู้จักอารมณ์ความรู้สึก และขีดความกล้าได้กล้าเสียของตน โดยไม่ปล่อยให้มันเป็นนายแต่ก็ไม่เก็บกดมันไว้รู้จักเรียนรู้และใช้มันให้เกิดประโยชน์ตามสถานการณ์
9. ละเอียดยรอบคอบในการบันทึก ติดตามข้อมูล เก็บรักษา เอกสารและหลักฐานต่างๆ

10. คำนึงถึงการขาดทุน การสูญเสีย ความผิดพลาด อันอาจเกิดจากการตัดสินใจแต่ละครั้งพอๆ กับที่เห็นช่องทางของผลตอบแทนและความสำเร็จ

สิ่งที่ผู้ลงทุนที่ดีพึงหลีกเลี่ยง ได้แก่

1. ไม่ตื่นตูมตามข่าวลือ แม้ว่าในบางครั้ง ข่าวลือจะมีมูลความจริงอยู่บ้างก็ตาม
2. ไม่โอ้อวด หรือเปิดเผยแผนการลงทุนของตนให้ผู้อื่นทราบ
3. ไม่ฝากการลงทุนของตนให้ใครดูแลตัดสินใจ หรือทำการแทน (ยกเว้นในกรณีที่ให้โบรกเกอร์ หรือบริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุน รวมช่วยดูแลตามจำนวนเงินลงทุนและระยะเวลาที่ได้ตกลงกันไว้)
4. ไม่นำเอาอคติหรือความพอใจหรือไม่พอใจส่วนตัวใดๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการลงทุนมา ประกอบการตัดสินใจ เช่น เลือกถือหุ้นบางตัวไว้เพราะบริษัทนั้นสนับสนุนพรรคการเมืองที่ตน ชอบ
5. ไม่ลงทุนแบบ "หุ่่มสุดตัว" หรือ "เทหมดหน้าตัก" ให้กับการลงทุนในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง หรือ การตัดสินใจครั้งใดครั้งหนึ่ง
6. ขวนขวายหาความรู้ และไม่หลงเชื่อสูตรสำเร็จ ไม่ว่าจะมาจากมืออาชีพ นักเศรษฐศาสตร์ หรือนักโหราศาสตร์ก็ตาม
7. ต้องไม่คิดว่าการลงทุนแบบใด หรือหุ้นตัวใดเป็น "ของแน่" โดยเฉพาะในระยะเวลาที่ยาวนาน ออกไป
8. ไม่นำผลการลงทุนของตนไปเปรียบเทียบกับผู้อื่นในลักษณะพิสูจน์ความเก่งกล้า
9. ไม่ยึดติดกับรูปแบบหรือวิธีการลงทุนที่เคยทำให้ตนเองพลาดพลั้งหรือสูญเสีย
10. ไม่ลงทุนในสิ่งที่ตัวเองไม่เข้าใจ ถ้าไม่เข้าใจ ก็ต้องพร้อมที่จะ ยอมรับว่าไม่รู้ และกล้าซักถาม จนเกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้

ในท้ายที่สุด เรามีคติพจน์ในภาษาละตินบทหนึ่ง ซึ่งผู้รู้และผู้ลงทุนชั้นนำในระดับสากลจำนวนมาก ยอมรับและแนะนำให้เขียนติดไว้ในที่เก็บเอกสารหรือที่ทำงานของผู้ลงทุนทั้งหลายว่า “Caveat emptor” (Let the buyer beware) แปลเป็นภาษาไทยง่ายๆ ว่า “ผู้ลงทุน ต้องไม่ประมาท”